

**Bryssel, 2. joulukuuta 2025
(OR. en)**

15814/25

**CULT 139
CULT HERIT 26
AUDIO 122
RELEX 1542
COHOM 176
SOC 799
JEUN 242
DIGIT 251
RESUA 32
EDUC 467**

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: Neuvoston päätelmät kulttuurin, kulttuuriperinnön ja audiovisuaalisten teosten strategisesta roolista eurooppalaisten arvojen ja demokratioiden selviytymiskyvyn vaalimisessa

Valtuuskunnille toimitetaan liitteenä asiakohdassa mainitut neuvoston istunnossaan (koulutus, nuoriso, kulttuuri ja urheilu) 28. marraskuuta 2025 hyväksymät päätelmät.

Neuvoston päätelmät kulttuurin, kulttuuriperinnön ja audiovisuaalisten teosten strategisesta roolista eurooppalaisten arvojen ja demokratioiden selviytymiskyvyn vaalimisessa

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

PALAUTTAA MIELEEN SEURAAVAA:

1. Euroopan unionin perustana olevat yhteiset arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, oikeusvaltio, tasa-arvo ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina¹.
2. Kansalaisten osallistuminen ja sitoutuminen ylläpitävät demokraattisia yhteiskuntia, ja tällaisissa yhteiskunnissa kansalaisten perusoikeuksia, myös sananvapautta, suojellaan.
3. Kulttuurin keskeinen rooli on nimenomaisesti tunnustettu EU:n primaarioikeudessa ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa². Lisäksi yhteisön kulttuurielämään osallistuminen ja taiteesta nauttiminen voivat olla avainasemassa rauhan edistämisessä.
4. Kulttuurilla, kulttuuriperinnöllä ja audiovisuaalisilla teoksilla³ on itseisarvo, ja ne myös luovat sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja edistävät vuoropuhelua muun muassa vahvistamalla kokemusta yhteisistä arvoista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.
5. Kulttuurille ja kulttuuriperinnölle on luonteenomaista monimuotoisuuden lisäksi myös yhteisöllisyys, yhteinen historia ja kollektiivinen muisti, jotka vahvistavat siteitä, keskinäistä ymmärrystä ja arvoja kaikkialla Euroopassa.

¹ SEU 2 artikla.

² Erityisesti SEU 3 artikla ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 27 artikla.

³ Kulttuuriala ja luovat alat määritellään Luova Eurooppa -ohjelman (2021–2027) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1295/2013 kumoamisesta 20 päivänä toukokuuta 2021 annettussa asetuksessa (EU) 2021/818. Audiovisuaalisia teoksia ovat etenkin pitkät elokuvat, televisiosarjat, dokumentit, animaatiot ja videopelit.

6. Kansalaisten osallistuminen ja kansalaisvaikuttaminen tukevat eurooppalaisia arvoja, ja kulttuurilla ja kulttuuriperinnöllä on tässä yhteydessä aktiivinen ja keskeinen asema sekä niiden itseisarvon vuoksi että demokraattisten yhteiskuntien ja EU:n kansalaisten perusoikeuksien tärkeinä pilareina.

PANEE MERKILLE SEURAAVAA⁴:

7. Eurooppa-neuvoston strateginen ohjelma (2024–2029)⁵, jossa asetetaan etusijalle kulttuurisen monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön edistäminen eurooppalaisten arvojen vaalimiseksi EU:n sisällä vapaassa ja demokraattisessa Euroopassa.
8. Neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026⁶, jossa korostetaan kulttuurisen monimuotoisuuden keskeistä roolia ihmisoikeuksien ja myönteisen yhteiskunnallisen muutoksen edistämisessä ja suojelemisessa ja kehoitetaan toimiin kulttuuriperinnön suojelemiseksi.
9. Neuvoston 21 päivänä kesäkuuta 2021 antamat päätelmät, joissa määritellään kulttuuriperintöä konflikteissa ja kriiseissä koskeva EU:n toimintamalli, ja neuvoston 21 päivänä toukokuuta 2014 antamat päätelmät, joissa korostetaan kulttuurin ja kulttuuriperinnön mahdollisuuksia yhteisenä strategisena voimavarana yhteiskunnan kehittämisessä⁷.
10. Euroopan parlamentin päätöslauselma 20. lokakuuta 2022 solidaarisuudesta Ukrainaa kohtaan kulttuurialalla ja yhteisestä hätäapumekanismista kulttuurialan elvyttämiseksi Euroopassa, jossa korostetaan tarvetta Ukrainan kulttuuriekosysteemiä koskevalle tuelle ja solidaarisuudelle sekä sitä, että on tärkeää tukea EU:n koko kulttuuriekosysteemin palautumiskykyä ja kriisin jälkeistä elpymistä⁸.

⁴ Näiden päätelmien kannalta merkitykselliset oikeudelliset tekstit ja toimintapoliittiset asiakirjat luetellaan liitteessä.

⁵ EUCO 15/24, liite.

⁶ Neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026, EUVL C 466, 7.12.2022.

⁷ Ks. 9837/21 ja 2014/C 183/08.

⁸ Ks. 2022/2759(RSP), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0374_FI.html.

TOTEAA SEURAAVAA:

11. Nykyisessä geopolitiisessä tilanteessa, jota leimaavat epävarmuus ja Euroopan maihin kohdistuvat lukuisat uhat, emme voi pitää eurooppalaisia arvoja, demokratioita ja elämäntapaa itsestäänselvyyksinä, vaan meidän on aktiivisesti puolustettava, suojeltava ja edistettävä sitä, mitä Eurooppa edustaa.
12. Kulttuuri on edelleen eurooppalaisten yhteiskuntien kulmakivi, ja eurooppalaiset asettavat kulttuurin etusijalle, kun heiltä kysytään, mikä edistää yhteisöllisyyttä yhteisten arvojen ja historian lisäksi⁹.
13. Kulttuurinen ja kielellinen monimuotoisuus ja kulttuuriperintö ovat avainasemassa demokratioiden selviytymiskyvyn, osallistumisen ja sitoutumisen vahvistamisessa.
14. Kulttuuriset oikeudet ovat olennaisen tärkeitä moniarvoisen, osallistavan ja demokraattisen Euroopan kannalta. Kulttuuritoimintaan osallistuminen vahvistaa demokratiaa avaamalla kaikille tarkoitettuja tiloja, edistämällä kansalaisvaikuttamista, rakentamalla luottamusta ja vaalimalla yhteiskunnallisia ja demokraattisia arvoja¹⁰. Tässä yhteydessä muistiperintöön ja Euroopan historian kriittiseen tarkasteluun liittyvä toiminta on tarpeen, jotta kansalaiset, erityisesti nuoret, tulisivat tietoisiksi yhteisestä historiastaan ja arvoistaan yhteisen tulevaisuuden perustana.
15. Osallistuminen kulttuuritoimintaan parantaa myös merkittävästi sekä yksilöiden että yhteisön mielenterveyttä ja hyvinvointia, mikä johtaa selviytymiskykyisempiin ja yhteisökeskeisempiin yhteiskuntiin tilanteessa, jossa arvoihimme kohdistuu epävarmuutta ja uhkia.
16. Euroopan kulttuuripääkaupunki ja Euroopan kulttuuriperintötunnus -hankkeet osoittavat, miten kansalaisten kulttuurinen osallistuminen ja vuorovaikutus muuttavat julkisia tiloja elinvoimaisemmiksi ja kukoistavammiksi yhteisöiksi ja lisäävät kansalaisten yhteenkuuluvuuden tunnetta.

⁹ Toukokuun 8. päivänä 2025 julkaistun Erityiseurobarometri 562 -tutkimuksen mukaan kulttuuri, arvot ja historia ovat kolme tärkeintä tekijää, joiden katsotaan edistävän eniten yhteisöllisyyden tunnetta EU:n kansalaisten keskuudessa (29 prosenttia ilmoitti, että ennen kaikkea kulttuuri luo yhteisöllisyyden tunnetta, 26 prosenttia vastaajista mainitsi arvot olennaisimpana asiana, kun taas 24 prosenttia piti historiaa ensisijaisena tekijänä, ks. s. 18).

¹⁰ Euroopan komission tilaama ja sille laadittu riippumaton raportti ”Culture and Democracy: the evidence”, 2023.

17. Kulttuurilaitoksilla ja -tiloilla, kuten yleisölle avoimilla kirjastoilla, on keskeinen rooli demokratian turvaamiseen liittyvien yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa, sillä ne edistävät kansalaisten valvetuneisuutta, luku- ja kirjoitustaitoa, kansalaisvaikuttamista ja sosiaalista osallisuutta.
18. Kulttuuri ja audiovisuaaliset teokset vaikuttavat kansalaisten, myös lasten ja nuorten, normeihin ja asenteisiin. Tässä yhteydessä medialukutaidon ja monipuolisen, monikielisen ja laadukkaan sisällön saatavuus on erityisen tärkeää.
19. Kulttuuri, kulttuuriperintö ja audiovisuaaliset teokset voivat edistää eurooppalaisia arvoja, demokratioiden selviytymiskykyä ja rauhan rakentamista sekä tarjota foorumin demokraattiselle keskustelulle ja kansalaisvaikuttamiselle, jos ne perustuvat taiteelliseen vapauteen, kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja sananvapauteen.
20. Demokraattisten yhteiskuntien edistäminen kulttuurin ja kulttuuriperinnön avulla luotettavalla ja monipuolisella tavalla muodostaa myös osan EU:n kansainvälisten kulttuurisuhteiden ja -kumppanuuksien ydintä, sillä EU:n kulttuurinen monimuotoisuus ja Euroopan ja maailman muiden osien kulttuuriset panokset rikastuttavat toisiaan vastavuoroisesti. Kulttuurienvälinen vuoropuhelu vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja osallistumista.
21. Kulttuuriperinnön suojelu on maailmanlaajuinen haaste. Sodan ja muiden tahallisten toimien lisäksi myös kriisit ja konfliktit voivat johtaa kulttuuriperinnön menettämiseen paitsi tuhoutumisen myös ryöstelyn kautta. Kulttuuriomaisuuden laitton kauppa ylläpitää kulttuuri-identiteetin riistoa. Tämä liittyy kulttuuriperinnön menettämiseen asianomaisissa alkuperävaltioissa ja -yhteiskunnissa. Tässä yhteydessä kansainvälinen yhteistyö ryöstelyn ja laittoman kaupan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja ennallistamiseksi voi edistää pitkän aikavälin rauhaa vahvistamalla yhteistä kulttuuriperintöä, kulttuuri-identiteettiä, luottamusta ja yhteistä historiaa.

22. Kulttuuri-identiteettiin kohdistetaan tahallisesti fyysisiä, myös sotilaallisia, uhkia, hybridiuhkia tai disinformaatiota, joista on tullut yhä näkyvämpi osa poliittisia ja sotilaallisia strategioita sekä rauhan että konfliktien aikana.
23. Kulttuurikohteiden tahallinen fyysinen tuhoaminen Ukrainassa ja Ukrainaa koskevat valheelliset narratiivit ovat edelleen vakava uhka ukrainalaiselle identiteetille ja Ukrainan kulttuuriperinnölle.

PANEE TYYTYVÄISENÄ MERKILLE SEURAAVAA:

24. EU:n ja sen jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet ja aloitteet, joilla edistetään kulttuurista monimuotoisuutta ja suojellaan Euroopan kulttuuriperintöä sekä lisätään tietoisuutta kulttuurin, kulttuuriperinnön ja audiovisuaalisten teosten strategisesta merkityksestä demokratioiden selviytymiskyvyn kehittämisessä.

KEHOTTAJAA JÄSENVALTIOITA ASIANMUKAISELLA TASOLLA

25. Toteuttamaan tarvittavia toimia arvojen, identiteetin ja kollektiivisen muistin suojelemiseksi edistämällä kulttuuria sen kaikissa muodoissa ja suojelemalla Euroopan kulttuuriperintöä.
26. Tunnustamaan, että kulttuurin selviytymiskyky edellyttää vahvaa ja elinvoimaista kansalaisyhteiskuntaa, kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja osallistumista, joka perustuu kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden ja taiteellisen vapauden kunnioittamiseen.
27. Pohtimaan, miten voidaan edelleen edistää monikielisen eurooppalaisen sisällön, myös digitoidun kulttuuriperintöä koskevan sisällön¹¹, saatavuutta, löydettävyyttä ja uudelleenkäyttöä kansalaisten, myös lasten ja nuorten, keskuudessa samalla kun varmistetaan alaikäisten suojelun korkea taso.

¹¹ Esimerkiksi Euroopan digitaalisen kirjaston ja yhteisen eurooppalaisen kulttuuriperinnön data-avaruuden kautta.

28. Edistämään edelleen kansalaisten mahdollisuuksia osallistua kulttuuritoimintaan ja siten lisäämään demokraattista osallistumista ja sitoutumista yksilön ja yhteisön tasolla.
29. Vahvistamaan edelleen kulttuurilaitosten keskeistä roolia tietämyksen, tiedon ja kokemusten tarjoajana sekä kriittisen ajattelun ja vuoropuhelun foorumina.
30. Jatkamaan kulttuurin ja kulttuuriin liittyvän infrastruktuurin (esim. arkistot, kirjastot, varastokirjastot, museot, elokuvateatterit, rakennukset, myös uskonnolliset rakennukset, muistomerkit ja tilat) sisällyttämistä osaksi kriisivalmiussuunnittelua, muun muassa turvallisuushkien varalta, hyödyntämällä esimerkiksi puolustusjärjestelmiä, evakuointisuunnitelmia, riskien arviointia ja kartoitusta, valmiussuunnittelua sekä digitointia ja kulttuuriperinnön digitaalista säilyttämistä restaurointia varten vahinkotilanteissa, ottaen huomioon arkeologisten kohteiden haavoittuvuuden.

KEHOTTAJAA JÄSENVALTIOITA JA EUROOPAN KOMISSIOTA TOIMIVALTANSA
PUITTEISSA JA ASIANMUKAISILLA TASOILLA TOISSIJAISUUSPERIAATETTA
NOUDATTAEN

31. Edistämään tietämyksen ja tutkimuksen kehittämistä ja tukemaan edelleen vaatimuksia ja osaamista sekä mahdollisia rajatylittäviä yhteistyömekanismeja kulttuurin ja kulttuuriperinnön suojelemiseksi, turvaamiseksi ja säilyttämiseksi digitaalisesti, jotta voidaan parantaa kriisivalmiutta ja selviytymiskykyä jäsenvaltioissa.
32. Jatkamaan taiteellisen vapauden ja kulttuurisen monimuotoisuuden suojelua ja edistämistä osana kulttuurin, kulttuuriperinnön ja audiovisuaalisten teosten tukemista.
33. Tukemaan edelleen taiteilijoiden ja kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten roolia selviytymiskyvyn parantamisessa.
34. Harkitsemaan sellaisten aloitteiden edistämistä, joissa korostetaan sitä, miten kulttuuri, kulttuuriperintö ja audiovisuaaliset teokset, kuten elokuvat, kuvastavat yhteisiä arvoja ja yhteistä menneisyyttä, mikä auttaa vaalimaan eurooppalaisia arvoja ja demokratioiden selviytymiskykyä tulevaisuutta varten.
35. Harkitsemaan sellaisten aloitteiden edistämistä, joilla lisätään ymmärrystä kulttuurisen monimuotoisuuden, kulttuuriperinnön ja kulttuuristen oikeuksien keskeisestä roolista yhteenkuuluvuuden, identiteetin ja selviytymiskyvyn edistämisessä yhteiskunnissa.
36. Jatkamaan toimia kulttuuristen oikeuksien ja kulttuurisen monimuotoisuuden turvaamiseksi ja edistämiseksi kansainvälisten järjestöjen, kuten Euroopan neuvoston ja Unescon, kanssa ja niiden välityksellä.
37. Harkitsemaan sellaisten aloitteiden edistämistä, joilla tuetaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden kansainvälisiä kulttuurisuhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua yhteistyössä Euroopan neuvoston ja Unescon kaltaisten kansainvälisten kumppaneiden kanssa.
38. Jatkamaan avun antamista instituutioille ja järjestöille, jotka osallistuvat ukrainalaisten taiteilijoiden tukemiseen ja/tai kulttuurin ja kulttuuriperinnön suojeluun ja elvyttämiseen Ukrainassa, erityisesti vahinkojen ja riskien arvioinnin ja varhaisen toipumisen suunnittelun kautta, muun muassa monenvälisillä foorumeilla tehtävän yhteistyön avulla.

PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA

39. Harkitsemaan tietoisuutta lisääviä toimia, joissa keskitytään kulttuurin, kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön rooliin yhteisten arvojen ja demokratioiden selviytymiskyvyn vaalimisessa Euroopassa, myös uutta eurooppalaista Bauhausia koskevan aloitteen yhteydessä ja tulevan kulttuurikompassia koskevan aloitteen, jonka tavoitteena on ohjata ja hyödyntää kulttuurin moninaisia ulottuvuuksia, täytäntöönpanossa.
 40. Sisällyttämään yhteisten arvojen ja demokratioiden selviytymiskyvyn edistämisen aloitteisiin, joilla tuetaan kulttuuria, kulttuuriperintöä ja audiovisuaalisia teoksia, taiteellista vapautta täysimääräisesti kunnioittaen ja sisältöön puuttumatta.
-

Lähteet

Seuraavat oikeudelliset tekstit ja toimintapoliittiset asiakirjat ovat merkityksellisiä näiden neuvoston päätelmien kannalta:

- *EU:n perussopimukset*
 - Euroopan unionista tehty sopimus (konsolidoitu toisinto 2016) – EUVL C 202, 7.6.2016
 - Euroopan unionin perusoikeuskirja (2012/C 326/02)
- *Eurooppa-neuvosto*
 - Eurooppa-neuvoston 27. kesäkuuta 2024 antamat päätelmät, EUCO 15/24
- *Euroopan unionin neuvosto*
 - Neuvoston päätelmät kulttuuriperintöä konflikteissa ja kriiseissä koskevasta EU:n toimintamallista, asiak. 9837/21
 - Neuvoston päätelmät kulttuuriperinnöstä Euroopan kestävän kehityksen strategisena voimavarana – EUVL C 183, 14.6.2014
 - Neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026 – EUVL C 466, 7.12.2022
 - Neuvoston päätelmät kulttuurin saatavuuden parantamisesta ja edistämisestä – EUVL C 7446, 13.12.2024
 - Neuvoston päätelmät nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tukemisesta heidän aloittaessaan uraansa – EUVL C 3165, 4.6.2025

- *Euroopan komissio*
- Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmasta (COM/2020/790)
- Euroopan komissio: koulutuksen, nuorisoasioiden, urheilun ja kulttuurin pääosasto, ECORYS ja Hammonds, W., Culture and democracy, the evidence – How citizens’ participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion – Lessons from international research (Kulttuuri ja demokratia, näyttö. Miten kansalaisten osallistuminen kulttuuritoimintaan edistää kansalaisvaikuttamista, demokratiaa ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta: kansainvälisestä tutkimuksesta saadut kokemukset), 2023
- Euroopan komissio: koulutuksen, nuorisoasioiden, urheilun ja kulttuurin pääosasto, Euroopan komission johtaman kulttuuriperinnön suojelua Ukrainassa käsittelevän asiantuntijaryhmän suositukset, 2024
- Euroopan komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan varautumisunionistrategiasta – JOIN(2025) 130
- Komission suositus (EU) 2021/1970, annettu 10 päivänä marraskuuta 2021, yhteisestä eurooppalaisesta kulttuuriperinnön data-avaruudesta: [EUR-Lex - 32021H1970 - FI - EUR-Lex https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj/fin](https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj/fin)
- Erityiseurobarometri 562, *Eurooppalaisten suhtautuminen kulttuuriin*, Eurobarometri-raportti, helmi-maaliskuu 2025, Euroopan komission koulutuksen ja kulttuurin pääosaston (DG EAC) tilauksesta ja Euroopan komission viestinnän pääosaston (DG COMM) koordinoimana

- *Euroopan parlamentti ja neuvosto*
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1194/2011/EU, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, Euroopan kulttuuriperintötunnusta koskevan Euroopan unionin toimen perustamisesta – EUVL L 303, 22.11.2011, s. 1
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 445/2014/EU, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, Euroopan kulttuuripääkaupunkeja koskevasta unionin toiminnasta vuosiksi 2020–2033 ja päätöksen N:o 1622/2006/EY kumoamisesta – EUVL L 132, 3.5.2014, s. 1
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/818, annettu 20 päivänä toukokuuta 2021, Luova Eurooppa -ohjelman (2021–2027) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1295/2013 kumoamisesta – EUVL L 189, 28.5.2021, s. 34
- *Euroopan parlamentti*
 - Euroopan parlamentin päätöslauselma 19. syyskuuta 2019 Euroopan muistiperinnön merkityksestä Euroopan tulevaisuudelle (2019/2819(RSP))
 - Euroopan parlamentin päätöslauselma 14. joulukuuta 2022 Euroopan uuden kulttuuriohjelman ja kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskevan EU:n strategian täytäntöönpanosta (2022/2047(INI))
 - Euroopan parlamentin päätöslauselma Euroopan uuden kulttuuriohjelman ja kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskevan EU:n strategian täytäntöönpanosta (2022/2047(INI))
 - Euroopan parlamentin päätöslauselma 20. lokakuuta 2022 solidaarisuudesta Ukrainaa kohtaan kulttuurialalla ja yhteisestä hätäapumekanismista kulttuurialan elvyttämiseksi Euroopassa (2022/2759(RSP))
- *Euroopan neuvosto*
 - Kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä tehty Euroopan neuvoston puiteyleissopimus (Faron puiteyleissopimus 2005)

- *Yhdistyneet kansakunnat*
 - Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (UNDH 1948)
 - Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva YK:n kansainvälinen yleissopimus, 1966
 - YK:n tulevaisuussopimus, joka hyväksyttiin YK:n tulevaisuushuippukokouksessa, New York, 22.–23. syyskuuta 2024

- *Unesco*
 - Unesco, Haagin vuoden 1954 yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa
 - Unesco, vuoden 1972 yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta
 - Unesco, vuoden 2001 yleissopimus vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelemisesta
 - Unesco, vuoden 2003 yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta
 - Unesco, vuoden 2005 yleissopimus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä
 - Kulttuuripolitiikkaa ja kestävää kehitystä käsittelevä Unescon maailmankonferenssi – MONDIACULT 2022, julkilausuma <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-conference-cultural-policies-and-sustainable-development-mondiacult-2022>
 - Kulttuuripolitiikkaa ja kestävää kehitystä käsittelevä Unescon maailmankonferenssi – MONDIACULT 2025, päätösasiakirja ja kulttuuriministerien sitoumus: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/EN_MONDIACULT_Outcome_Document%20Final%2027.09.25.pdf?hub=171169

- *Muut*
 - Porto Santon peruskirja, 2021, Porto Santon peruskirja: Kulttuuri ja demokratian edistäminen: kohti kulttuurikansalaisuutta Euroopassa ja Nuorten lisäys Porto Santon peruskirjaan (2025)
 - EU:n kulttuuriministerien Cáceresin julistus, Espanjan Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajakaudella 25.–26. syyskuuta 2023
 - Niinistö, S., (2024), Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness (raportti EU:n siviili- ja puolustusvarautumisen parantamisesta)
-